

С целью оценки экологического состояния бассейна рек и разработки мероприятий по рациональному использованию, охране вод и восстановлению водных ресурсов составляется их паспорт в порядке, который определяется Кабинетом Министров Украины.

Для сохранения гидрогеологического, гидробиологического и санитарно-гигиенического состояния рек запрещается сооружать в их бассейнах водохранилища и пруды объемом больше стока данной реки в расчетный маловодный год, который наблюдается один раз в двадцать лет.

Ключевые слова: реки, водоемы, земельная реформа, рациональное использование природы, охрана природы.

Стаття надійшла 12.05.2017

УДК 332.3

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ МІСТОБУДІВНОГО ПЛАНУВАННЯ

*М. Смолярчук, к. е. н., О. Костишин, к. е. н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Економіка країни переходить на ринкові відносини, що вимагає змін у механізмі управління земельними ресурсами.

Тому на сьогодні особливо тривожною є проблема планування використання земель населених пунктів. Сучасне формування системних підходів у державному управлінні земельними ресурсами країни тісно пов'язане з формуванням нової регуляторної містобудівної політики щодо розвитку територій і її окремих елементів, що визначають вибір стратегічних і тактичних цілей територіального розвитку; створенням організаційно-правових умов для досягнення цих цілей, у тому числі розробкою нормативних основ, тобто документів територіального планування; контролем за діяльністю, що здійснюється в системі містобудування, тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові твердження щодо питань розробки містобудівної документації, у тому числі й генеральних планів як форми планування використання земель, правової регламентації зонування земель у межах населених пунктів, усе частіше привертають увагу представників науки, серед яких Д. О. Геращенко, М. М. Дьомін, П. Ф. Кулинич, Г. К. Лоїк та багато інших представників як наукових кіл, так і керівних органів. Проте питанням просторового й містобудівного планування приділено мало уваги.

Постановка завдання. Актуальність теми зумовлена провідною роллю, яку мають відігравати принципи сталого розвитку в просторовому плануванні. Основи просторового планування у вітчизняній науці розроблені недостатньо. Колишні, характерні для адміністративно-командної системи управління природо-користуванням теорії і методики не завжди застосовуються в умовах ринкової економіки. Пряме запозичення зарубіжного досвіду планування багато в чому є неприйнятним унаслідок недосконалості ринкових систем і механізмів управління в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сучасна система планування розвитку територій в Україні недостатньо сформована і збалансована й не забезпечує ствердого результату в досягненні високої економічної ефективності та екологічної безпеки у землекористуванні.

Основа сталого розвитку територій – в оптимальному використанні та організації життєвого простору. Інструментом, який сприяє оптимальній організації території, є просторове планування. Просторове планування, до якого, зокрема, належать схеми територіального планування різних територій і генеральні плани населених пунктів, являє собою формалізоване уявлення фахівців-проектувальників про оптимальність просторової організації території [1; 2].

Проектні рішення щодо просторового планування території охоплюють практично всі аспекти життєдіяльності населених пунктів: території нового житлового будівництва та реконструкції, розміщення суспільно-ділових і промислових зон, виділення територій для медичних і навчальних закладів, розвиток рекреаційних і спортивних об'єктів, формування природного каркаса населеного пункту, що складається з парків, скверів, лісопарків, проектування вулично-дорожньої мережі та громадського транспорту, модернізації інженерної інфраструктури тощо.

Якщо розглядати завдання просторового планування на загальнодержавному рівні, то головний напрям полягає у виявленні позитивних та знівелюванні негативних особливостей регіону. На сьогодні для кожної адміністративно-територіальної одиниці та населеного пункту закон встановлює обов'язкову наявність планувальних документів, у тому числі й генеральних планів населених пунктів. Проте насправді абсолютна більшість адміністративних територіальних одиниць та населених пунктів не має актуалізованої містобудівної документації [3–5].

Єдність просторового та містобудівного планування заснована на постійному взаємному узгодженні, обліку, відображенні і моніторингу одних і тих самих показників у всіх документах. Більшість цих показників пов'язана з просторовими об'єктами. Це планування розвитку інфраструктури, промисловості, будівництва житла, заходи з охорони навколишнього середовища або об'єктів культурної спадщини.

І, перш ніж приступати до конкретних пропозицій щодо розвитку сучасного містобудування, необхідно торкнутися проблематики розробки містобудівної документації в цілому:

- проведення тендерів за критерієм «Хто дешевше і швидше» веде до неминучого погіршення якості містобудівної документації та неминучої деградації містобудівної діяльності. Терміни розробки документації неприйнятні і загрожують неналежною якістю проектних рішень;

- цифрові показники аналогічних вихідних даних, отримані з різних джерел, як правило, значно відрізняються один від одного. Основна складність полягає в тому, що ні підтвердити, ні спростувати їх неможливо. Актуальних даних про площі територій різного функціонального призначення та землекористувачів не існує – вони застаріли і «не узгоджуються» між собою. Звести їх в один проект вкрай складно;

- відсутність актуальної підоснови в ГІС-системі сповільнює розробку містобудівних проектів. Іноді вартість актуальної підоснови перевищує вартість муніципального контракту, тому актуалізація відбувається «вручну», методом промальовування, а джерелами інформації є бесіди з місцевими головними архітекторами та представниками адміністрацій. Неточності в площах, невідповідність балансів території вихідним даним притаманні практично кожному проекту, тоді як графічні матеріали генпланів за точністю прив'язок ділянок і площ повинні бути аналогічними черговим кадастровим картам;

- містобудівна діяльність в економічно вигідних регіонах гранично суб'єктивна. Цей факт негативно позначається на процесі розвитку соціальної інфраструктури та модернізації інженерної і транспортної інфраструктур відповідно до нормативних вимог. Як правило, проектувальники застосовують ті нормативи, які вигідні замовнику (оскільки багато нормативів не відповідає один одному за заданими параметрами проектування), або зводять їх до мінімуму, що є недостатнім для комфортного проживання та діяльності громадян. Територія населеного пункту перетворюється в роздрібнені території з розпроданих клаптиків землі, забудова яких залежить від волі нових власників і не тільки не вписується в загальну планувальну структуру території, а й часом руйнує її історичну цілісність і композиційну основу;

- відсутність методичних документів, що визначають обов'язковий склад, зміст і критерії якості проектної документації територіального планування, призводить до невизначеності результатів роботи. У зв'язку з тим, що більшість нормативних документів та інструкцій має рекомендаційний характер, кожна організація – розробник проектної містобудівної документації – змушена створювати власні стандарти і нормативні вимоги до графічних і текстових матеріалів тощо.

Розробкою нових планувальних документів не переймалися протягом останніх років із кількох причин: без генерального плану чи схеми планування території значно простіше проводити незаконні операції із землею; для розробки планувальної документації не вистачає коштів у місцевому бюджеті; зміна місцевого керівництва на виборах часто призводить до обструкції в ухваленні навіть розробленої при попередньому керівництві планувальної документації.

Тому в ситуації, яка склалась на сьогодні, і є багато відмінностей і упущень, а саме в розробці містобудівної документації в попередньому законі «Про планування і забудову територій» і чинному на сьогодні Законі України «Про регулювання містобудівної діяльності».

Головна відмінність планувальної містобудівної документації від усіх інших видів проектної документації полягає в її комплексності та системності. Якщо галузеві схеми, за винятком схем соціально-економічного розвитку міст і регіонів, базуються на досить вузькому матеріалі і, як правило, не враховують усієї сукупності чинників розвитку території (міста), то документація територіального (містобудівного) планування базується на системному підході і розробляється на основі всебічного вивчення природних, соціальних, економічних, екологічних, історико-культурних та багатьох інших чинників. Що стосується схем соціально-

економічного розвитку регіонів і міст, то вони, будучи, з одного боку, комплексними, з іншого – не враховують маси найважливіших для розвитку чинників, і насамперед екологічних та територіальних.

Варто зазначити, що, хоча проблема планування розвитку стосується всіх типів населених пунктів, у тому числі сіл і селищ, однак саме в містах вона є найгострішою. Ця обставина зумовлена тим, що густина населення в містах незрівнянно більша. Саме тому містобудівний процес має відбуватися у суворій відповідності з приписами містобудівної документації.

З 2012 р. набуває чинності Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності». Основними завданнями цього закону є охоплення України в цілому містобудівною документацією: схемами планування районів та областей і генеральними планами населених пунктів. Багато проблем населених пунктів на сьогодні концентрується навколо генерального плану населеного пункту, який виступає основним стратегічним містобудівним документом територіального планування, що визначає довгострокові перспективи розвитку населеного пункту.

Генеральний план має стати основою соціального та економічного розвитку населеного пункту.

Вимоги законодавства, які регулюють містобудівну діяльність, є надзвичайно жорсткими. По суті, населені пункти, які не мають розроблених генеральних планів, залишаються без можливостей інвестиційного розвитку.

В Україні розроблення планувальної, містобудівної документації, у тому числі й генеральних планів населених пунктів, має стати невід'ємною частиною формування стратегій регіонального та місцевого розвитку, без яких складно взагалі уявити якийсь перспективний розвиток територій.

Висновки. Який би не був складний процес розробки проектів просторового планування, він в країні йде, головне – це реалізація проектних пропозицій, втілення фахових рекомендацій просторового планування в життя. А ось із цим поки що, як і в минулі часи, у нашій країні великі проблеми. Таким чином, під час розробки проектів з просторового планування повинна розроблятися система заходів щодо комплексного, екологічно безпечного розвитку середовища проживання людини на рівні міста, району, країни в цілому, що враховує як справжні потреби, так і досить тривалу перспективу. Досліджуючи це питання, необхідно звернути увагу на постійний конфлікт інтересів, що виникає особливо на рівні міста.

В Україні розроблення планувальної, містобудівної документації має стати невід'ємною частиною стратегії регіонального та місцевого розвитку, без яких взагалі неможливий перспективний розвиток територій [3; 5; 6].

Бібліографічний список

1. Використання земель населених пунктів з основами містобудування: навч. посіб. / [А. Я. Сохнич, Д. І. Солярчук, І. Г. Тарасюк та ін.]. – Львів, 2007. – 145 с.
2. Костишин О. О. Основні аспекти просторового і містобудівного планування // National Economic Reform: experience of Poland and prospects for Ukraine : collective monograph. – Vol. 2. Poland : "Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2016. – P. 362-380.
3. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17.02.2011 р. № 5496-VI (5496-17) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17.

4. Сохнич А. Я. Планування території на місцевому рівні в умовах земельної реформи / А. Я. Сохнич, І. Г. Тарасюк, М. В. Смолярчук // Вісник Львівського державного аграрного університету : землевпорядкування і земельний кадастр. – 2007. – № 10. – С. 43–46.
5. Сохнич А. Я. Розробка методичних рекомендацій щодо порядку проектування та будівництва об'єктів містобудування / А. Я. Сохнич, М. В. Смолярчук // Вчені Львівського національного аграрного університету виробництво : каталог інноваційних розробок. – 2013. – Вип. 13. – С. 93-94.
6. Шкодовський Ю. М. Урбаністика : підручник / Ю. М. Шкодовський, В. І. Каменський. – Харків : БУРУН і К, 2013. – 248 с.

Смолярчук М., Костишин О. Деякі проблеми містобудівного планування

Розглядаються основні проблеми просторового та містобудівного планування земель населених пунктів, зокрема проблематика розробки містобудівної документації на різних рівнях господарювання. Важливим засобом управління містобудівними процесами на конкретних територіях є втілення державної та місцевої політики у містобудівній документації. Під час розроблення проектів повинна розроблятися система заходів щодо комплексного, екологічно безпечного розвитку середовища проживання людини на рівні міста, району, країни в цілому, що враховує як справжні потреби, так і досить тривалу перспективу. Планувальна містобудівна документація є невід'ємною частиною розробки стратегії регіонального та місцевого розвитку.

Ключові слова: просторове планування, містобудівне планування, містобудівна документація, генеральний план.

Smolyarchyk M., Kostyshyn O. Some problems urban planning

The basic problems of spatial planning of urban land settlements, including the problems of urban documentation planning development at different levels of management have been considered. An important tool of urban management development processes in specific areas is the implementation of state and local policy of documentation planning. During the projects' development there should be developed a system of measures for comprehensive, environmentally sound development of the human environment at a city, region, country as a whole, taking into account the real needs as well as longer perspective. Development of urban planning documentation is an integral part of the development strategy of regional and local development.

Key words: spatial planning, urban planning, urban documentation planning, general plans.

Смолярчук М., Костышин А. Некоторые проблемы градостроительного планирования

Рассматриваются основные проблемы пространственного и градостроительного планирования земель населенных пунктов, в частности проблематика разработки градостроительной документации на разных уровнях хозяйствования. Важным средством управления градостроительными процессами на конкретных территориях является воплощение государственной и местной политики в

градостроительной документации. При разработке проектов должна разрабатываться система мероприятий по комплексному, экологически безопасному развитию среды обитания человека на уровне города, района, страны в целом, учитывающая как современные потребности, так и достаточно длительную перспективу. Разработка планировочной градостроительной документации является неотъемлемой частью разработки стратегии регионального и местного развития.

Ключевые слова: пространственное планирование, градостроительное планирование, градостроительная документация, генеральный план.

Стаття надійшла 13.03.2017

УДК 332.334(477)

ВИКОРИСТАННЯ ТА ВПОРЯДКУВАННЯ КОРМОВИХ УГІДЬ В УКРАЇНІ

*Г. Дудич, к. е. н., Л. Дудич, к. е. н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Україна наділена значним аграрним потенціалом, який може не тільки забезпечити продовольчий набір для пересічного громадянина, а й забезпечити високоякісними продуктами експорт. У вирішенні проблем продовольчого забезпечення населення України особлива роль належить галузі тваринництва, проте ця галузь на сьогодні занепадає.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням, які пов'язані з використанням і впорядкуванням кормових угідь, у різних аспектах займалися такі вчені, як В. І. Ярмолюк, Л. М. Тібілова, В. М. Кривов, Р. В. Тихенко, І. П. Гетьманчик, регіональні особливості впорядкування території розглянуті в працях В. Я. Месель-Веселяка, М. В. Щурика, Л. М. Тібілової та ін. Дослідження вчених доводять доцільність використання, створення та впорядкування кормових угідь [3, с. 140; 5, с. 9-10; 10, с. 4; 13, с. 21-22; 14, с. 45].

Постановка завдання. Метою статті є дослідження проблем використання та впорядкування кормових угідь в Україні як важливого чинника забезпечення раціонального використання земель.

Виклад основного матеріалу. Маючи сприятливі умови для розвитку тваринництва, наша держава не має достатніх обсягів виробництва та споживання м'яса, молока та іншої продукції тваринництва в розрахунку на одну особу. На сьогодні обсяги виробництва м'яса в забійній масі в розрахунку на одну особу у більшості західноєвропейських країн перевищують аналогічні норми в Україні у 2-4 рази. Хоча площа кормових угідь в Україні має тенденцію до зростання. Площа кормових угідь України станом на 1991 р. складала приблизно 7 млн га, на 2000 р. – 7,79 млн га, а на 2016 р. – 7,84 млн га. Як бачимо, за цей період площа кормових угідь збільшилась на 840 тис. га.

Проте це лише один із аспектів окресленої проблеми. Не можна ігнорувати той факт, що занепад тваринництва як галузі АПК спричинює значний дефіцит